

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ
W SOPOCIE
W 2011 ROKU**

KWIECIEŃ 2012

SPIS TREŚCI:

1. WPROWADZENIE	5
2. STRUKTURA	6
3. FINANSOWANIE	7
3.1. Zadania realizowane na podstawie ustawy o pomocy społecznej .	7
3.2. Zadania realizowane na podstawie innych ustaw	8
4. KLIENCI	9
4.1. Na podstawie ustawy o pomocy społecznej	9
4.2. Na podstawie innych ustaw	10
5. POMOC PIENIĘŻNA	10
5.1. Zasiłek stały i składki na ubezpieczenie zdrowotne	11
5.2. Zasiłek okresowy	11
5.3. Zasiłek celowy	12
5.4. Dożywianie	12
6. WSPARCIE OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH	13
6.1. Usługi opiekuńcze	14
6.2. Ośrodki wsparcia	16
6.3. Domy pomocy społecznej	17
6.4. Świadczenie rehabilitacji społecznej	19
6.5. Porady prawne	19
6.6. <i>II Sopotkie Targi Seniora</i>	20
6.7. <i>Kawiarnia dla Seniora</i>	20
7. WSPARCIE DZIECKA I RODZINY W ŚRODOWISKU	21
7.1. Środowiskowa praca socjalna	21
7.2. Kontrakt socjalny	22
7.3. <i>Asystent rodziny</i>	22
7.4. Placówka opiekuńczo – wychowawcza wsparcia dziennego	23
7.5. Poradnictwo specjalistyczne	23
7.6. Wolontariat	24
8. WSPARCIE OSÓB BEZROBOTNYCH I BEZDOMNYCH	24
8.1. Projekt systemowy <i>Przyszłość w Twoich rękach</i>	25
8.2. Prace społecznie – użyteczne	25
8.3. Pomoc osobom bezdomnych, w tym schronienie	26
9. OPIEKA ZASTĘPCZA I USAMODZIELNIENIA	27
9.1. Rodzicielstwo zastępcze	27
9.2. Placówka opiekuńczo – wychowawcza – wielofunkcyjna	28
9.3. Usamodzielnienia wychowanków opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo – wychowawcze	29
9.4. Mieszkanie chronione dla wychowanków	30
10. WSPARCIE OSÓB I RODZIN W KRYZYSIE	31
10.1. Punkt Interwencji Kryzysowej (PIK)	31
10.2. Miejsca interwencyjne	32
10.3. Realizacja Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie ...	32
11. ŚWIADCZENIA RODZINNE, FUNDUSZ ALIMENTACYJNY, POSTĘPOWANIE WOBEC DŁUŻNIKÓW ALIMENTACYJNYCH	33
12. PODSUMOWANIE	34
SPIS TABEL	36

1. WPROWADZENIE

Pomoc społeczna zgodnie z definicją ustawy jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

W 2011 roku pomoc udzielana była w przypadku trudnej sytuacji życiowej przy spełnieniu **ustawowego kryterium dochodowego**, które odpowiednio wynosiło:

1. dla osoby samotnej **477 zł**,
2. dla osoby w rodzinie **351 zł**,
3. w przypadku przyznawania pomocy w zakresie dożywiania **na podstawie ustawy o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”**:
 - a. dla osoby samotnie gospodarującej, której dochód nie przekraczał 150 % ustawowego kryterium dochodowego tj. 715,50 zł,
 - b. dla osoby w rodzinie, której dochód nie przekraczał 150 % ustawowego kryterium dochodowego tj. 526,50 zł,
4. w przypadku przyznawania pomocy **na zakup leków na podstawie Uchwały Rady Miasta Sopotu** podwyższającej kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej: kobiecie od 60 roku życia albo mężczyźnie od 65 roku życia, której dochód nie przekraczał 200 % ustawowego kryterium dochodowego tj. 954 zł,
5. w przypadku przyznawania pomocy **na zakup leków oraz dogrzania mieszkań na podstawie Uchwały Rady Miasta Sopotu** podwyższającej kryterium dochodowe:
 - a. dla osoby samotnej, której dochód nie przekraczał 150 % ustawowego kryterium dochodowego tj. 715,50 zł,
 - b. dla osoby w rodzinie, w której dochód nie przekraczał 130 % ustawowego kryterium dochodowego tj. 456,30 zł,
6. w przypadku przyznawania pomocy w formie **posiłków na podstawie Uchwały Rady Miasta Sopotu** pomoc może zostać przyznana nieodpłatnie:
 - a. jeśli dochód osoby samotnie gospodarującej nie przekracza 150 % ustawowego kryterium dochodowego tj. 715,50 zł,
 - b. jeśli dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 150 % ustawowego kryterium dochodowego tj. 526,50 zł.

MOPS w Sopocie wykonywał zadania gminy, powiatu oraz zadania zlecone przez administrację rządową. Pomoc udzielana była w formie pieniężnej, w naturze lub usługach. Świadczenia miały charakter stały, okresowy lub jednorazowy. Osobom niezaradnym życiowo, niepełnosprawnym, MOPS opłacał bezpośrednio świadczenia np. gaz, energię elektryczną i opał, wydawane były gorące posiłki. Praca socjalna z klientami nastawiona była na ich usamodzielnienie życiowe oraz integrację ze środowiskiem. Kontynuowano pracę opartą o aktywne formy tj. kontrakty socjalne z zastosowaniem instrumentów aktywnej integracji: prace społecznie – użyteczne, grupy wsparcia, szkolenia zawodowe, warsztaty psychologiczne. Realizowano wsparcie rodzin Asystentem wzmacniając rodzinę w jej funkcjonowaniu. Osobom wymagającym wsparcia w codziennych

czynnościach przyznawano usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania lub w ośrodkach wsparcia oraz domach pomocy społecznej. Udzielano pomocy dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej oraz osobom będącym w kryzysie. Kontynuowano działania zmierzające do pozyskania nowych rodzin zastępczych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sopocie realizował zadania wynikające z *ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*, jak również *ustawy o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy*. Dodatkowo na zlecenie Prezydenta Miasta Sopotu realizowano zadania z *ustawy o świadczeniach rodzinnych* oraz *ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów*. Wszystkie działania podejmowane w 2011 roku oparte były o wspomniane ustawy oraz zgodne z uchwałami Rady Miasta Sopotu. Bieżąca działalność zgodna była z:

1. Strategią Integracji i Polityki Społecznej Sopotu na lata 2010 – 2015,
2. Planem Strategicznym Wspierania Osób Niepełnosprawnych w Sopocie na lata 2005 – 2014,
3. Programem Systemu Opieki nad Dzieckiem i Rodziną w Sopocie na lata 2006 – 2014,
4. Programem promocji zatrudnienia oraz aktywizacji sopockiego rynku pracy na lata 2007 – 2013,
5. Powiatowym Programem na Rzecz Zatrudnienia i Spójności Społecznej 2007 – 2013,
6. Programem przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2008 – 2014,
7. Sopockim Programem Wsparcia Osób Objętych Usługami Opiekuńczymi w Środowisku „Tęczowa Jesień” na lata 2009 – 2011,
8. Rocznym Programem Współpracy Gminy Miasta Sopotu z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na rok 2011.

Przez cały rok prowadzono akcję informacyjną dla mieszkańców Sopotu dotyczącą działalności merytorycznej Ośrodka: ulotki, strona internetowa, komunikaty prasowe.

2. STRUKTURA

Struktura Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej jest na bieżąco dostosowywana do potrzeb wynikających z realizowanych zadań. Zgodnie ze statutem, MOPS jako koordynator działań w zakresie pomocy społecznej w mieście, diagnozuje i tworzy kompleksowy system odpowiadający potrzebom w mieście w zakresie pomocy społecznej. W ramach systemu na terenie Sopotu działają: Dom Dziecka „Na Wzgórzu” oraz Sopockie Centrum Seniora, w którym działa Dom Pomocy Społecznej oraz Dzienny Dom Pobytu. Część zadań realizowanych w ramach systemu pomocy społecznej została zlecona organizacjom pozarządowym i kościelnym w otwartym konkursie ofert lub następował zakup usługi zgodnie z *ustawą Prawo zamówień publicznych*.

Według stanu na 31.12.2011 r. w MOPS Sopot zatrudnionych było 100 osób na 90,35 etatach. Na ostatni dzień w skład struktury organizacyjnej wchodziły m.in.:

- Dział Pracy Socjalnej,
- Dział Pomocy Rodzinie wraz z Punktem Interwencji Kryzysowej,
- Dział Usług i Pomocy Instytucjonalnej,
- Dział Świadczeń,

- Środowiskowy Dom Samopomocy – Ośrodek Adaptacyjny,
- Dział Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego,
- Dział Finansowo – Księgowy,
- Dział Administracyjno – Techniczny,
- Dział Strategii i Rozwoju.

Liczba pracowników socjalnych wykonujących zadania gminy wynosiła 18, w tym 2 etaty pracownika socjalnego finansowane z EFS, w zakresie powiatu pracowało 2 pracowników socjalnych. Średni rejon pracownika socjalnego wynosił 1 891 mieszkańców (standard 2 000 mieszkańców na jednego pracownika socjalnego).

Wszyscy pracownicy merytoryczni posiadali odpowiednie kwalifikacje zawodowe. Pracownicy socjalni posiadali kierunkowe wykształcenie, w tym wyższe o kierunku praca socjalna. Dwie trzecie wszystkich pracowników MOPS legitymowała się wykształceniem wyższym. Ponadto, pracownicy uczestniczyli w szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje i umiejętności.

MOPS udzielał pomocy na podstawie decyzji administracyjnych w oparciu o rodzinny wywiad środowiskowy, z wyłączeniem pracy socjalnej, poradnictwa, udziału w grupach wsparcia, sesjach terapeutycznych, spotkaniach integracyjnych.

Tabela nr 1. Liczba wydanych decyzji administracyjnych i odwołań.

Wyszczególnienie		Liczba
1.	Liczba wydanych decyzji ogółem, w tym:	13 859
2.	Liczba wydanych decyzji administracyjnych w zakresie pomocy społecznej	8 338
3.	Liczba wydanych decyzji w związku z realizacją ustawy o świadczeniach rodzinnych z funduszu alimentacyjnego	5 521
4.	Liczba odwołań od decyzji, w tym:	11
5.	Liczba decyzji oczekujących na rozpatrzenie	10
6.	Liczba odwołań, które utrzymano w mocy	1

3. FINANSOWANIE

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sopocie oraz jednostki organizacyjne pomocy społecznej realizowały zadania wynikające z *ustawy o pomocy społecznej* oraz innych ustaw. Ogółem na wszystkie zadania w tym zakresie przeznaczono **7,7 %** środków budżetu miasta (wydatki w Rozdziale 852 bez dodatków mieszkaniowych, wybrane pozycje w Rozdziale 851 i 853).

3.1. Zadania realizowane na podstawie ustawy o pomocy społecznej

MOPS realizował zadania wynikające z *ustawy o pomocy społecznej* ze środków własnych miasta Sopotu i dotacji z Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego. Dwa projekty finansowano ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zadania z zakresu *ustawy o pomocy społecznej* realizowane były także przez inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej: Dom Dziecka „Na Wzgórzu” i Dom Pomocy Społecznej (Sopockie Centrum Seniora). 84,9 % środków ogółem na realizację zadań pomocy społecznej pochodziło ze środków Miasta (bez świadczeń rodzinnych i rehabilitacji społecznej).

Zadania pomocy społecznej realizowane są bezpośrednio przez MOPS, inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej, zlecane były organizacjom pozarządowym i instytucjom kościelnym w drodze otwartego konkursu ofert ogłaszanego przez Prezydenta Miasta Sopotu (w formie powierzenia lub wsparcia realizacji zadania) lub podmiotom na podstawie *ustawy Prawo zamówień publicznych*.

3.2. Zadania realizowane na podstawie innych ustaw

Zadania wynikające z *ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej* realizowano ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i środków własnych miasta Sopotu.

Na zlecenie Prezydenta Miasta Sopotu realizowano zadania z *ustawy o świadczeniach rodzinnych* i *ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów* ze środków z Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego i środków własnych miasta Sopotu.

Tabela nr 2. Realizacja zadań przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i jednostki organizacyjne pomocy społecznej w Sopocie (na podstawie ustawy o pomocy społecznej i innych ustaw; płatnikiem MOPS, Urząd Miasta Sopotu, jednostki organizacyjne).

Lp.	Wyszczególnienie	Koszty ogółem	procent ze środków miasta	procent środków z innych źródeł
OGÓŁEM		24 346 629 zł	65,7%	34,3%
zadania z ustawy o pomocy społecznej ogółem		18 385 507 zł	84,9%	15,1%
własne gminy o charakterze obowiązkowym		12 451 236 zł	85,6%	14,4%
1.	schronienie, dożywianie (z programem "pomoc państwa w zakresie dożywiania), sprawienie pogrzebu, ubranie, zasiłki okresowe, zasiłki celowe (w tym według podwyższonego kryterium)	1 387 517 zł	84,4%	15,6%
2.	zasiłki stałe i składki na ubezpieczenie zdrowotne	1 378 369 zł	20,0%	80,0%
3.	usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania i specjalistyczna opieka całodobowa	1 510 884 zł	100,0%	0,0%
4.	kierowanie do domów pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności	568 540 zł	97,2%	2,8%
5.	Dom Pomocy Społecznej w Sopocie	2 916 532 zł	100,0%	0,0%
6.	prowadzenie MOPS	4 689 394 zł	90,2%	9,8%
własne gminy		2 268 025 zł	66,7%	33,3%
7.	zasiłki celowe specjalne	184 830 zł	100,0%	0,0%
8.	ośrodki wsparcia (DDP, ŚDS-OA)	1 250 760 zł	70,3%	29,7%
9.	placówka wsparcia dziennego	180 800 zł	100,0%	0,0%
10.	projekt systemowy ze środków EFS	430 025 zł	10,7%	89,3%
11.	zadania wspierane realizowane przez organizacje pozarządowe	133 987 zł	100,0%	0,0%
12.	pozostałe zadania	87 623 zł	100,0%	0,0%
zlecane z zakresu administracji rządowej realizowane przez gminę		176 063 zł	0,0%	100,0%
13.	specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	176 063 zł	0,0%	100,0%
własne powiatu		3 477 781 zł	98,7%	1,3%
14.	opieka w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania, usamodzielnienia dzieci z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo - wychowawczych, pozyskiwanie nowych rodzin zastępczych	1 362 917 zł	98,6%	1,4%
15.	opieka całodobowa - Dom Dziecka „Na Wzgórzu”	1 734 843 zł	99,8%	0,2%
16.	interwencja kryzysowa, zapewnienie miejsc interwencyjnego pobytu, przeciwdziałanie przemocy	328 476 zł	100,0%	0,0%
17.	prowadzenie mieszkania chronionego	35 045 zł	30,0%	70,0%
18.	zadania wspierane realizowane przez organizacje pozarządowe	16 500 zł	100,0%	0,0%
zlecane z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat		12 402 zł	0,0%	100,0%
19.	składki na ubezpieczenia zdrowotne wychowanków	12 402 zł	0,0%	100,0%
zadania spoza ustawy o pomocy społecznej ogółem		5 961 122 zł	6,6%	93,4%
20.	świadczenie rehabilitacji społecznej	298 825 zł	48,1%	51,9%
21.	świadczenia rodzinne, składki za ubezpieczenie, zaliczki alimentacyjne, fundusz alimentacyjny oraz działania wobec dłużników alimentacyjnych	5 662 297 zł	4,4%	95,6%

4. KLIENCI MOPS

4.1. Na podstawie ustawy o pomocy społecznej

W 2011 roku z różnych form pomocy w ramach zadań gminnych i powiatowych zgodnie z *ustawą o pomocy społecznej* skorzystało:

- a. **1 199 rodzin** tj. **6,3 % ogółu gospodarstw domowych** w Sopocie,
- b. **1 394 osobom** przyznano świadczenia w ramach zadań własnych i zleconych bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania, tj. **3,7 % ludności** zamieszkującej w Sopocie (wśród wszystkich mieszkańców stale i czasowo zameldowanych według danych z Wydziału Obywatelskiego Urzędu Miasta Sopotu),
- c. **852 rodzinom** udzielano pomocy w postaci pracy socjalnej.

UWAGA: Liczba rodzin podanych powyżej nie jest sumą ogółu rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Tabela nr 3. Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (gminnych i powiatowych) ze względu na podział zadań (na podstawie ustawy o pomocy społecznej).

Wyszczególnienie		Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach
1.	Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)*	1 394	1 199	1 976
2.	Świadczenia pieniężne	936	877	1 354
3.	Świadczenia niepieniężne	687	612	941
4.	Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	21	21	26
5.	Świadczenia przyznawane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	1 389	1 194	1 971
6.	Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej – ogółem	X	852	1 355
7.	w tym:	X	213	307
	wyłącznie w postaci pracy socjalnej			

* wiersz 1 nie jest sumą wierszy poniżej

Tabela nr 4. Dominujące przesłanki do udzielania pomocy w ramach zadań własnych i zleconych w zakresie pomocy społecznej.

	Powód trudnej sytuacji życiowej*	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1.	Ubóstwo	579	865
2.	Sieroctwo	0	0
3.	Bezdomność	137	142
4.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	7	25
5.	w tym: wielodzietność	1	9
6.	Bezrobocie	190	413
7.	Niepełnosprawność	641	882
8.	Długotrwała lub ciężka choroba	809	1109
9.	Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	181	504
10.	w tym: rodziny niepełne	69	214
11.	w tym: rodziny wielodzietne	15	94
12.	Przemoc w rodzinie	10	20
13.	Alkoholizm	53	79
14.	Narkomania	3	3
15.	Po zwolnieniu z zakładu	10	13
16.	Po opuszczeniu placówki opiekuńczo – wychowawczej	8	18
17.	Zdarzenie losowe	17	38
18.	Sytuacja kryzysowa	2	3
19.	Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0

* jedna rodzina może wystąpić w kilku rodzajach dysfunkcji

W roku sprawozdawczym liczba rodzin i liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie nie zmieniła się od roku poprzedniego. Od sześciu lat najczęstszymi przesłankami do udzielenia pomocy jest w kolejności długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność oraz ubóstwo.

4.2. Na podstawie innych ustaw

- **ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych**

Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz z budżetu Miasta Sopotu zgodnie z *ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* objęta:

- a. **199 osób niepełnosprawnych**, którym przyznano dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych, likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych oraz dofinansowania kosztów uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej,
- b. **29 opiekunów osób niepełnosprawnych** uczestniczących w turnusach rehabilitacyjnych.

- **ustawa o świadczeniach rodzinnych i ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów**

Realizacja świadczeń rodzinnych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego na podstawie *ustawy o świadczeniach rodzinnych* i *ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów* objęta:

- a. **2 125 rodzin**, którym przyznano świadczenia rodzinne,
- b. **202 rodziny**, które korzystały ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- c. **230 zarejestrowanych dłużników** alimentacyjnych.

5. POMOC PIENIĘŻNA

Od 2006 roku obowiązuje niezmienione kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń z pomocy społecznej. Miasto Sopot, traktując priorytetowo pomoc na dożywianie, ogrzanie mieszkań, zakup leków, szczególnie z uwzględnieniem zakupu leków dla osób starszych stosuje na podstawie Uchwał Rady Miasta podwyższone kryterium dochodowe uprawniające do przyznania pomocy na ww. cele. W 2011 roku MOPS w Sopocie udzielił pomocy w formie świadczeń pieniężnych **824 osobom z 781 rodzin** w ramach zadań gminy.

5.1. Zasiłek stały i składki na ubezpieczenie zdrowotne

Zasiłek stały jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym comiesięcznie klientom, jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym finansowanym ze środków administracji rządowej i środków własnych Miasta. W 2010 roku w związku ze zmianą interpretacji ustawy o finansach publicznych na gminy został nałożony obowiązek finansowania 20 % wydatków na zasiłki stałe i składki na ubezpieczenie zdrowotne z własnych środków.

W 2011 roku łącznie 340 osobom przyznano zasiłek stały. Wzrasta liczba osób i nakłady finansowe przeznaczone na ten cel. Spowodowane jest to m.in. wejściem w wiek emerytalny i uzyskaniem stopnia niepełnosprawności, wykonywaniem w okresach wcześniejszych pracy bez ubezpieczenia społecznego. Średnia wysokość zasiłku stałego dla osoby samotnie gospodarującej wyniosła 386,40 zł, natomiast zasiłek dla osoby w rodzinie średnio wynosił 195,07 zł.

Tabela nr 5. Zasiłek stały.

Wyszczególnienie		Liczba osób	Kwota świadczeń
1.	Zasiłek stały ogółem, w tym:	340*	1 272 449 zł
2.	dla osoby samotnie gospodarującej	308	1 209 832 zł
3.	dla osoby pozostającej w rodzinie	37	62 617 zł

* liczba osób ogółem nie jest sumą wierszy

Opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określone w przepisach *ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej* jest zadaniem własnym gminy finansowanym ze środków administracji rządowej i środków własnych Miasta. Składki opłacane są za osoby pobierające zasiłek stały z pomocy społecznej niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia z innego tytułu, za osoby objęte Indywidualnym Programem Zatrudnienia Socjalnego w Centrum Integracji Społecznej oraz za osoby realizujące kontrakt socjalny niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu.

Tabela nr 6. Składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Wyszczególnienie		Liczba osób	Liczba należnych składek	Kwota wydatków
1.	Opłacanie składek za osoby pobierające zasiłek stały	296	2 994	102 280 zł
2.	Opłacanie składek za osoby objęte Indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego w Centrum Integracji Społecznej	8	42	1 401 zł
3.	Opłacanie składek za osoby realizujące kontrakt socjalny	11	65	2 239 zł

5.2. Zasiłek okresowy

Wypłacanie zasiłku okresowego jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym finansowanym ze środków własnych Miasta z dotacją administracji rządowej. Zasiłek okresowy przyznawany był w szczególności z powodu: długotrwałej choroby, niepełnosprawności, bezrobocia, braku możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Zasiłek przysługuje w szczególności osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub osobie w rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Tabela nr 7. Zasiłek okresowy.

Wyszczególnienie		Liczba osób	Kwota świadczeń
1.	Zasiłek okresowy	66*	93 103 zł*
2.	ze względu na długotrwałą chorobę	23	32 003 zł
3.	ze względu na niepełnosprawność	3	2 611 zł
4.	ze względu na bezrobocie	35	46 187 zł
5.	ze względu na możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego	2	4 134 zł

* liczba osób ogółem oraz kwota ogółem nie jest sumą wierszy

5.3. Zasiłek celowy

W celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej może być przyznany zasiłek celowy, w szczególności na pokrycie kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym.

Przyznano **zasiłki celowe i specjalne zasiłki celowe na pokrycie kosztów leków i leczenia** na łączną kwotę 102 167 zł. Pomoc na zakup leków jest traktowana priorytetowo w Sopocie. Od 2004 roku obowiązuje Uchwała Rady Miasta podwyższająca kryterium dochodowe uprawniające do korzystania z tej formy pomocy. 52 osoby skorzystały z pomocy na podstawie tej Uchwały na kwotę 15 494 zł. Od 2009 roku obowiązuje Uchwała Rady Miasta podwyższająca kryterium dochodowe dla osób samotnie gospodarujących w wieku poprodukcyjnym (kobiety 60 i więcej lat, mężczyźni 65 i więcej lat), na podstawie której 29 osobom udzielono wsparcia na kwotę 17 446 zł.

Całkowity koszt wypłaty **zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych na pokrycie kosztów opału i dogrzanie mieszkania** wyniósł 234 044 zł. Na podstawie obowiązującej od 2004 roku Uchwały Rady Miasta podwyższającej kryterium dochodowe 71 osobom wypłacono 48 826 zł.

Miasto Sopot jako jedyne w województwie pomorskim posiada podwyższone kryterium dochodowe do udzielania zasiłku celowego na pomoc w zakupie leków oraz dogrzaniu mieszkania.

Z zasiłku na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego skorzystało łącznie 17 rodzin na łączną kwotę 44 275 zł. Wypłacono 21 świadczeń, których średnia wysokość wyniosła 2 108 zł. Pomoc przyznano głównie z powodu pożarów mieszkań i zniszczeń nimi spowodowanych (zalania).

W ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie zawarto umowę z Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Gdańskie (kwota dotacji 15 000 zł) na udzielanie pomocy rzeczowej osobom i rodzinom o najniższych dochodach. Ponadto, w tym samym trybie przyznano dotację w kwocie 4 000 zł Stowarzyszeniu Penitencjarnemu Patronat Oddział w Gdańsku na wsparcie osób i rodzin osób opuszczających zakłady karne.

5.4. Dożywianie

Dożywianie prowadzone jest w ramach Rządowego Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” finansowanego ze środków własnych gminy oraz z dotacji rządowej. Gmina łącznie w ramach Programu objęła

pomocą 713 osób. Pomoc przyznawana była zgodnie z podwyższonym kryterium dochodowym dla osoby samotnie gospodarującej i dla osoby w rodzinie, jeśli ich dochód nie przekraczał 150 % ustawowego kryterium dochodowego.

Całkowity koszt dożywiania stanowiący sumę kwot przeznaczonych na zasiłki celowe na żywność dla 344 osób oraz pomoc w formie posiłku dla 249 osób, w tym 134 dzieci łącznie z kosztem dowozu wyniósł 400 185 zł. Środki gminne przeznaczone na Program „Dożywianie” stanowiły 62 % (tj. 248 142 zł). Świadczone także pomoc w formie posiłku nie wymagającą przeprowadzenia wywiadu środowiskowego dla 32 dzieci, której koszt wyniósł 11 207 zł, w tym środki gminne stanowiły 64,7 % (tj. 7 250 zł).

Posiłki dla dzieci wydawane były w szkołach, przedszkolach i żłobkach. Koszt jednego obiadu w placówkach oświatowych na podstawie wydanych decyzji administracyjnych wynosił między 3,30 a 6,00 zł. Podmiotem realizującym zadania *zapewnienie posiłków* była Caritas Archidiecezji Gdańskiej wyłoniona w otwartych konkursach ofert z łączną kwotą dotacji 193 500 zł. Zgodnie z uchwałą Rady Miasta Sopotu 27 osób przekraczających 150 % ustawowego kryterium dochodowego wносиły odpłatność za posiłki.

W ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie zawarto umowy na realizację zadań wspieranych z Polskim Komitetem Pomocy Społecznej Pomorski Zarząd Wojewódzki (kwota dotacji 10 000 zł) oraz Związkiem Stowarzyszeń Pomorski Bank Żywności (kwota dotacji 12 000 zł) na pomoc żywnościową osobom i rodzinom o najniższych dochodach.

6. WSPARCIE OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Miasto Sopot ze względu na specyfikę wiekową swoich mieszkańców, wśród których 24,9 % stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym jest zobowiązane dostosowywać działania do potrzeb tej grupy mieszkańców. Wsparcie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej kierowane jest szczególnie do osób niesamodzielnych, w tym starszych i niepełnosprawnych, którym niezbędna jest pomoc zewnętrzna w celu lepszego funkcjonowania.

Celem pomocy społecznej jest zaspokojenie podstawowych potrzeb dostosowanych do faktycznej sytuacji osoby. Formami pomocy dla osób mieszkających we własnym środowisku jest korzystanie z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania (358 osób) z możliwością dowozu posiłków dla najbardziej potrzebujących (45 osób), zasiłków celowych na zaspokojenie różnych potrzeb, w tym zasiłków na zakup leków.

Ponadto, zapewniano pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym w organizacji życia, utrzymaniu sprawności fizycznej i psychicznej, podtrzymywaniu kontaktów z otoczeniem oraz podejmowano działania integrujące ze środowiskiem poprzez zajęcia w ośrodkach wsparcia dziennego pobytu, którymi w myśl *ustawy o pomocy społecznej* były Dzienny Dom Pobytu i Środowiskowy Dom Samopomocy – Ośrodek Adaptacyjny.

Ostatecznością, kiedy istnieje konieczność przeniesienia do stacjonarnych placówek pomocy społecznej klienci kierowani są do Domu Pomocy Społecznej w Sopocie lub do domów w innych powiatach.

MOPS diagnozując potrzebę wsparcia osób starszych nie będących w systemie pomocy społecznej podejmuje działania skierowane do wszystkich mieszkańców Sopotu, jak i Trójmiasta poprzez realizowanie projektów otwartych, niezależnych od posiadanego dochodu. Sopotckie Targi Seniora, podczas których

przedstawiono ofertę podmiotów publicznych i niepublicznych podwyższającą jakość życia osób starszych. Trzyletni projekt *Kawiarnia dla seniora*, w którym osoby starsze zachęcane są do aktywniejszego uczestnictwa w życiu społecznym.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, mając na uwadze strukturę wiekową miasta, poszerza swoją ofertę i dobiera różnorodne formy działań do osób starszych będących w różnej kondycji, co przyczynia się do minimalizowania kosztów społecznych.

6.1. Usługi opiekuńcze

MOPS w Sopocie świadczył usługi opiekuńcze osobom, które z powodu wieku, stanu zdrowia i niepełnosprawności wymagały pomocy osoby drugiej oraz tym, którym rodzina nie mogła takiej pomocy zapewnić. Wysokość odpłatności klienta za usługi uzależniona była od sytuacji rodzinnej osoby oraz jej dochodu lub dochodu na osobę w rodzinie. Usługi były świadczone bezpłatnie w przypadku, gdy dochód nie przekraczał ustawowego kryterium dochodowego zarówno dla osoby samotnej, jak i na osobę w rodzinie.

- **Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania**

Celem świadczenia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania jest wsparcie osób tego wymagających pomocą dostosowaną do potrzeb, w szczególności pomocą w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opieką higieniczną oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Pracownik socjalny ustalał zakres, okres i miejsce świadczenia usług. Wysokość odpłatności klienta reguluje Uchwała Rady Miasta Sopotu. Zapewnienie usług jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym.

Usługi opiekuńcze są obecnie kluczową formą pomocy ze względu na prognozę demograficzną Sopotu oraz względy ekonomiczne związane z zapewnieniem całodobowej opieki. Mieszkańcy Sopotu mogą również korzystać z usług bez pośrednictwa MOPS.

Za pośrednictwem MOPS z usług w całym roku skorzystało 358 osób, wśród których 89 osobom przyznano usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania po raz pierwszy. Średnio w miesiącu usługi świadczone były dla 226 osób. Średnia liczba godzin przypadająca na osobę wynosiła około dwie godziny dziennie i utrzymuje się na tym poziomie od kilku lat. 11 osób korzystających z usług zostało umieszczonych w domu pomocy społecznej za pośrednictwem MOPS w Sopocie.

Usługi świadczone były przez Fundację „Niesiemy Pomoc”, Polski Czerwony Krzyż oraz Polski Komitet Pomocy Społecznej. Podmioty wyłonione zostały w drodze otwartego konkursu ofert ogłoszonego przez Prezydenta Miasta Sopotu. Cena świadczenia godziny usługi wynosiła 12,80 zł. Całkowite wydatki na realizację zadania wyniosły 1 432 666 zł. Odpłatność klientów stanowiła 31,6 % wydatków w roku sprawozdawczym, 6 osób ponosiło pełną odpłatność za świadczone usługi, 16 osób nie ponosiło żadnych kosztów z uwagi na bardzo niskie dochody.

- **Realizacja Sopotkiego Programu Wsparcia Osób Objętych Usługami Opiekuńczymi w Środowisku**

Głównym celem Sopotkiego Programu Wsparcia Osób Objętych Usługami Opiekuńczymi w Środowisku „Tęczowa Jesień” na lata 2009 – 2011 było podniesienie jakości życia osób objętych usługami opiekuńczymi w środowisku, by umożliwić osobom niesamodzielnym, w tym starszym możliwie jak najdłuższe pozostawanie w swoim dotychczasowym, rodzinnym, dobrze znanym środowisku.

W zakresie wsparcia odbiorców usług opiekuńczych zapewniono doradztwo specjalistyczne dla 15 rodzin osób objętych usługami opiekuńczymi. 27 osobom objętym usługami opiekuńczymi zapewniono wsparcie psychologiczne oraz 4 osobom poradnictwo prawne. Zorganizowano system dowożenia posiłków dla 45 osób. Współpracowano z przedstawicielami ochrony zdrowia w zakresie geriatrycznej opieki lekarskiej, w tym zrealizowano wspólne wizyty w środowisku domowym. Ponadto, prowadzono programy edukacyjne na temat samopomocy i samoopieki w 32 środowiskach.

W ramach doskonalenia jakości usług opiekuńczych w 2011 roku wdrożono lokalny standard usług opiekuńczych, w tym wprowadzono *kartę pierwszeństwa*, która uprawnia opiekunki środowiskowe do szybszego załatwiania spraw usługobiorców w miejscach użyteczności publicznej. Działania nakierowane na opiekunki to przede wszystkim zapewnienie wsparcia psychologicznego, zorganizowanie wyjazdowego szkolenia oraz wybór Najlepszej Opiekunki Roku i wyróżnienie jej nagrodą Prezydenta Miasta Sopotu.

- **Specjalistyczne usługi opiekuńcze w ośrodkach wsparcia**

Specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone były w formie czasowej opieki całodobowej. Specjalistyczne usługi opiekuńcze stanowią element uzupełniający system opieki stacjonarnej w sytuacjach nagłych, kryzysowych związanych z koniecznością zapewnienia ciągłej opieki. Osoby korzystające z usług opiekuńczych w ośrodkach wsparcia ponosiły odpłatność w zależności od posiadanego dochodu (70 % uzyskiwanego dochodu, ale nie więcej niż stawka dzienna). Zapewnienie usług jest zadaniem własnym gminy.

W całym roku 19 osób objętych było usługami specjalistycznymi, w tym 8 osobom przyznano usługi po raz pierwszy. Średnio w miesiącu usługi świadczone były dla 7 osób. Jedna osoba przebywająca w danym roku w Centrum została następnie umieszczona w domu pomocy społecznej.

Podmiotem realizującym usługi na zlecenie MOPS było Centrum Usług Socjalnych i Wsparcia Stowarzyszenie na Rzecz Bezdomnych Dom Modlitwy AGAPE Nowy Staw wyłonione na podstawie *ustawy Prawo zamówień publicznych*. Koszt pobytu jednej osoby na dobę wynosił 37 zł (miesięcznie około 1 110 zł). Całkowite wydatki gminy na realizację tego zadania wyniosły 78 218 zł. Odpłatność klientów wyniosła 22,6 % wydatków w roku sprawozdawczym.

- **Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi**

Zadanie realizowane jest przez gminę ze środków budżetu państwa na zlecenie administracji rządowej. Celem świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania jest wsparcie dostosowane do

szczególnych potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi, w szczególności pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opieka higieniczna oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Pracownik socjalny ustalał zakres, okres i miejsce świadczenia usług. Wysokość odpłatności klienta za usługi uzależniona była od sytuacji rodzinnej osoby oraz jej dochodu lub dochodu na osobę w rodzinie. Wysokość odpłatności regulowało Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej.

W całym roku świadczone usługi na rzecz 21 osób, w tym 2 osobom przyznano usługi po raz pierwszy. Średnio w miesiącu usługi świadczone były dla 15 osób. Średnia liczba godzin przypadająca na osobę wyniosła prawie dwie i pół godziny dziennie.

Usługi na terenie Sopotu świadczone były przez Polski Czerwony Krzyż wyłoniony w drodze otwartego konkursu ofert ogłoszonego przez Prezydenta Miasta Sopotu. Koszt wykonania jednej godziny usługi wynosił 18 zł. Ponadto opłacano usługi opiekuńcze świadczone na rzecz osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie mieszkającej w innej gminie, a której opiekunem prawnym był mieszkaniec Sopotu. Całkowite wydatki poniesione na wykonanie tego zadania wyniosły 176 063 zł. Odpłatność klientów, którym świadczone usługi na terenie Sopotu wyniosła 8,9 %.

6.2. Ośrodki wsparcia

- **Dzienny Dom Pobytu (DDP)**

Dzienny Dom Pobytu w ramach Sopotckiego Centrum Seniora zaspokajał potrzeby bytowe, zdrowotne i kulturalne osób **starszych i niepełnosprawnych** kwalifikujących się do tej formy pomocy, z uwzględnieniem m.in. ich sprawności psychofizycznej.

Wśród zajęć odbywających się codziennie znajdują się indywidualna i grupowa terapia zajęciowa: zajęcia manualne (hafciarstwo, robótki ręczne, krawiectwo i inne), plastyczne (rysunek, zdobnictwo i dekoratorstwo, malarstwo), czytelnictwo. Przynajmniej raz w tygodniu oferowana jest gimnastyka, muzykoterapia, zajęcia w pracowni kulinarnej oraz spotkania historyczne. Podczas całego roku organizowane były festyny i zabawy okolicznościowe, wyjścia do kina i teatru, wyjazdy do innych placówek. Na terenie Domu odbył się koncert Trio Nowaka z okazji Dnia Kobiet, warsztaty kulinarne z udziałem Jolanty Słomy i Mirosława Trymbulaka, Dni Otwarte DDP, Sopotcki Patchwork.

W całym roku w zajęciach brało udział 40 osób. Ponadto, 15 osób korzystało wyłącznie z gorącego posiłku. Na ostatni dzień roku z pobytu i posiłku korzystało 30 osób, natomiast z samego posiłku 10 osób. Osoby korzystające z DDP ponosiły koszty wyłącznie za wyżywienie. Odpłatność ustalana była na podstawie Uchwały Rady Miasta, a jej wysokość uzależniona była od dochodu uczestnika.

Całkowite wydatki na funkcjonowanie Dziennego Domu Pobytu wyniosły 673 106 zł. Odpłatność uczestników Domu wyniosła 6,9 % wydatków ogółem.

- **Środowiskowy Dom Samopomocy – Ośrodek Adaptacyjny (ŚDS-OA)**

Ośrodek zapewnia osobom niepełnosprawnym intelektualnie możliwość rozwoju sprawności i umiejętności psychofizycznych poprzez realizację programu zajęć terapeutycznych i rehabilitacyjnych z zakresu: uspołecznienia, usamodzielnienia, wdrażania do pracy, nauki gospodarowania własnymi środkami finansowymi, samoorganizacji czasu wolnego, rozwijania ekspresji artystycznej, doskonalenia sprawności intelektualnej, usprawnienia fizycznego, rehabilitacji i sportu. Głównym celem realizowanego programu zajęć jest zapewnienie szeroko rozumianej adaptacji osób z zaburzeniami psychicznymi do życia społecznego. Zajęcia terapeutyczne, artystyczne, rehabilitacyjne zapewniają osobom niepełnosprawnym możliwość podtrzymywania nabytych już umiejętności, rozwijania samodzielności życiowej, wyzwalania aktywności i kreatywności artystycznej. Zajęcia odbywają się w pracowniach: kulinarnej, terapii zajęciowej, wyrobu świec, rękodzieła. Uzupełnieniem działań terapeutycznych było zapewnienie uczestnikom kompleksowej opieki socjalnej, pielęgniarstwa i pedagogiczno – psychologicznej. Ośrodek realizował program wspierania rodzin osób niepełnosprawnych intelektualnie poprzez konsultacje, poradnictwo, organizację wspólnych imprez.

Liczba osób, które uczestniczyły w zajęciach w całym roku wyniosła 36, w tym 5 osób spoza Sopotu. Pobyt w Ośrodku był odpłatny zgodnie z *ustawą o pomocy społecznej*. Całkowite wydatki na funkcjonowanie Ośrodka wyniosły 577 654 zł, w tym 371 422 zł z dotacji ze środków budżetu państwa. Odpłatność uczestników wyniosła 3,2 % wydatków ogółem.

We współpracy ze Stowarzyszeniem Na Drodze Ekspresji realizowano projekt *Trójmiejski Ster Zawodowy – staże osób niepełnosprawnych intelektualnie*, w ramach którego zapewniano poradnictwo psychospołeczne, psychologiczne, indywidualne i grupowe poradnictwo zawodowe oraz trening pracy. W projekcie wzięło udział 7 osób.

W ramach Środowiskowego Domu Samopomocy – Ośrodek Adaptacyjny prowadzone były zajęcia w Klubie wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Spotkania odbywały się trzy razy w tygodniu w godzinach popołudniowych. Organizowano zajęcia z psychologiem, pracownikiem socjalnym oraz terapeutą zajęciowym. W całym roku w zajęciach uczestniczyło 14 osób.

6.3. Domy pomocy społecznej

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy np. w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do pobytu w domu pomocy społecznej. Pobyt w domu pomocy społecznej jest ostatecznością, po wyczerpaniu wszystkich form pomocy środowiskowej. Dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Organizacja domu pomocy społecznej, zakres i poziom usług świadczonych przez dom uwzględnia w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności.

Osoby kierowane są do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania osoby kierowanej, chyba że okoliczności sprawy wskazują inaczej, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego na umieszczenie w domu pomocy społecznej. Osoby przebywające w domu pomocy społecznej ponoszą odpłatność w zależności od wysokości posiadanego dochodu (70 % uzyskiwanego dochodu, jednak nie więcej niż pełny koszt utrzymania). Pozostałą kwotę do wysokości kosztów utrzymania w placówce dopłacają w kolejności: małżonek, zstępni przed wstępnymi lub inni, a następnie gmina, która skierowała osobę do domu. Taka zasada obowiązuje wobec osób skierowanych do placówek po 1 maja 2004 roku. Pobyt osób przebywających w domach pomocy społecznej skierowanych przed 1 maja 2004 roku finansowany był z dotacji rządowej za pośrednictwem powiatów, na terenie których usytuowane są domy pomocy społecznej (w 2011 roku do pobytu 1 osoby skierowanej przez Gminę Sopot przed 1 maja 2004 roku przekazywana była dotacja za pośrednictwem gminy ze środków rządowych).

W domach pomocy społecznej różnego typu w całym 2011 roku przybywało łącznie 161 osób niezależnie od czasu, kiedy zostały skierowane. Na 31.12.2011 r. w domach przebywało 128 osób, spośród których 93 (stanowiących 72,6 %) to osoby w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chore.

Tabela nr 8. Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej.

Wyszczególnienie		Liczba osób przebywających na dzień 31.12.2011r.		Liczba osób przebywających w ciągu roku	
		wszystkie osoby	skierowani po 1 maja 2004r.	wszystkie osoby	skierowani po 1 maja 2004r.
1.	Przebywający w domach pomocy społecznej, w tym:	128	106	161	137
2.	dla osób w podeszłym wieku	50	48	62	60
3.	w tym: DPS w Sopocie	45	45	57	57
4.	dla osób przewlekle somatycznie chorych	43	37	63	56
5.	w tym: DPS w Sopocie	34	34	51	51
6.	dla osób przewlekle psychicznie chorych	25	19	25	19
7.	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	10	2	11	2

Wydatki na utrzymanie 31 mieszkańców Sopotu w DPS wszystkich typów w innych gminach (bez DPS w Sopocie) ze środków gminnych wraz z alimentami wyniosły 568 540 zł (w tym dotacja 15 810 zł). Całkowity miesięczny koszt utrzymania jednego miejsca w domu wynosił od 2 286 zł do 3 030 zł w zależności od typu domu i ustalany był on przez organ prowadzący. Średnia dopłata gminy do utrzymania jednej osoby wyniosła około 1 810 zł miesięcznie.

- **Dom Pomocy Społecznej w Sopocie**

W ramach Sopotckiego Centrum Seniora funkcjonował Dom Pomocy Społecznej, Dzienny Dom Pobytu oraz Klub Seniora.

Dom Pomocy Społecznej przeznaczony jest tylko dla mieszkańców Sopotu, osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych. Dom zapewnia całodobową opiekę i pielęgnację osobom, które z powodu wieku lub choroby nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu. DPS dysponuje 83 miejscami, z czego 35 miejsc przeznaczonych jest dla osób przewlekle somatycznie chorych, 48 miejsc dla osób starszych. W 2011 roku Dom został zasiedlony. W całym 2011 roku w DPS w Sopocie przebywało 108 osób, 72 kobiety i 36 mężczyzn. 63 osoby były w wieku 80 i więcej lat. Średnio w miesiącu w DPS mieszkali 72 osoby. Na 31.12.2011 r. w Domu przebywały 34 osoby przewlekle somatycznie chore i 45 osób w podeszłym wieku. Nikt nie oczekiwał na miejsce w DPS Sopot.

Przy Centrum realizowane było zadanie wspierane z dotacji Miasta w kwocie 3 500 zł dla Stowarzyszenia Po_moc *Pogodna jesień Życia*, którego celem była aktywizacja ludzi starszych, w tym niepełnosprawnych, kombatantów poprzez organizowanie różnych form wsparcia dziennego, takich jak uczestniczenie w zajęciach o charakterze kulturalno – rozrywkowym, wypoczynkowym, rekreacyjnym i poznawczym w ramach działania Klubu Seniora z Osiedla Mickiewicza.

Dla mieszkańców Sopotu dostępna była także sala rehabilitacyjna, gdzie realizowana była fizykoterapia (m.in. diadynamic, laser, solux), kinezyterapia, masaż leczniczy, ćwiczenia ogólnie usprawniające. Z zajęć otwartych dla mieszkańców Sopotu korzystało około 200 osób tygodniowo.

Całkowite wydatki na utrzymanie Domu Pomocy Społecznej w Sopocie wyniosły 2 916 532 zł. Dochody z odpłatności mieszkańców i z tytułu wnoszonych alimentów wyniosły 960 061 zł, co stanowiło 32,9 % wydatków.

6.4. Świadczenie rehabilitacji społecznej

MOPS realizował zadania z zakresu rehabilitacji społecznej finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz z budżetu Miasta Sopotu zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zwiększone środki finansowe pozwoliły na objęcie dofinansowaniem większej liczby osób niż w roku poprzednim (2010 rok – 143 osoby niepełnosprawne, 8 opiekunów).

Tabela nr 9. Świadczenie rehabilitacji społecznej.

Zadanie	liczba korzystających osób niepełnosprawnych	razem wypłacono	ze środków Miasta	ze środków PFRON
REHABILITACJA SPOŁECZNA OGÓŁEM	199*	298 825 zł	143 726 zł	155 099 zł
Procent	X	100,0%	48,1%	51,9%
1. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	40	46 243 zł	35 375 zł	10 868 zł
2. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów	137	97 071 zł	55 885 zł	41 186 zł
3. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	31	139 239 zł	36 194 zł	103 045 zł
4. Obsługa zadania likwidacja barier architektonicznych	X	1 476 zł	1 476 zł	0 zł
5. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej	9	14 796 zł	14 796 zł	0 zł

*liczba ogółem nie jest sumą wierszy poniżej

Środki Miasta stanowią 48,1 % środków na świadczenie rehabilitacji społecznej.

6.5. Porady prawne

Przez cały rok przy MOPS działał Punkt bezpłatnych porad prawnych dla osób starszych i niepełnosprawnych mających ograniczone możliwości poruszania się oraz którym warunki finansowe nie pozwalają na korzystanie z profesjonalnej pomocy prawnej. Porad udzielali studenci Studenckiej

Uniwersyteckiej Poradni Prawnej przy Wydziale Prawa Uniwersytetu Gdańskiego. Informacje oraz opinie prawne przygotowywane były przez studentów ostatnich lat studiów prawniczych pod nadzorem merytorycznym opiekunów, będących specjalistami w poszczególnych dziedzinach prawa. W 2011 roku członkowie Studenckiej Uniwersyteckiej Poradni Prawnej w oddziale znajdującym się w MOPS w Sopocie, przyjęli 46 spraw, z czego:

- 42 zakończyły się wydaniem pisemnej opinii prawnej,
- 3 zostały umorzone ze względu na brak dokumentów,
- 1 została odrzucona.

6.6. II Sopockie Targi Seniora

Po raz drugi zorganizowano *Sopockie Targi Seniora* wpisujące się w działania na rzecz osób starszych, które stanowią liczną grupę mieszkańców Sopotu. Celem Targów było przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych poprzez zwiększenie dostępności ofert, usług, produktów skierowanych do seniorów, promowanie wysokiej jakości usług dla osób starszych, zwiększenie udziału sektora prywatnego w ofertach dla seniorów, podniesienie wiedzy seniorów na temat oferty dla nich samych.

51 wystawców – firmy i organizacje działające na rzecz seniorów – zaprezentowało szeroką ofertę produktów i usług dedykowanych seniorom w zakresie aktywności i opieki, które mogą poprawić jakość życia seniorów i zapewnić im samodzielność. Pojawiły się oferty, zarówno dla osób mniej sprawnych ruchowo (sprzęty rehabilitacyjne, kuchenne ułatwiające samoobsługę, usługi opiekuńcze, systemy przywoławcze), ale również propozycje zajęć aktywizujących (kursy językowe, komputerowe, nauka tańca, gimnastyka, wycieczki, wczasy zdrowotne).

Osoby odwiedzające Targi mogły skorzystać z porad specjalistów (lekarza geriatry, dietetyka, wizażystki, brafiterki) oraz z bezpłatnych badań wzroku, słuchu i pamięci. Eksperti udzielali porad i informacji w zakresie przyznawania świadczeń emerytalno – rentowych, dofinansowania dla osób niepełnosprawnych, korzystania z usług opiekuńczych oraz innych form wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Gośćmi Targów (około 3 000 osób) byli nie tylko seniorzy i ich rodziny czy opiekunowie, ale również mieszkańcy Sopotu i Trójmiasta w różnym wieku, co było istotne dla zwrócenia uwagi społeczeństwa na problemy starości i budowanie postaw akceptacji i tolerancji, które zapobiegają zjawisku wykluczenia społecznego ludzi w podeszłym wieku, a także ukazało seniora jako klienta – konsumenta usług i produktów rynkowych.

6.7. Kawiarnia dla Seniora

W 2011 roku realizowano III i IV edycję projektu *Kawiarnia dla seniora*, w ramach którego sopocky seniorzy (kobiety w wieku 60 i więcej lat, mężczyźni w wieku 65 i więcej lat) bez względu na dochód mogli spędzić czas w miłej atmosferze przy filiżance kawy lub herbaty (za symboliczną złotówkę) ufundowaną przez sopockich restauratorów (III edycja – 5 partnerów; IV edycja – 4 partnerów). Każda osoba mogła odebrać dwa karnety, by odwiedzić kawiarnię z inną osobą spełniającą warunki uczestnictwa w projekcie.

Tabela nr 10. Kawiarnia dla seniora.

Wyszczególnienie		III edycja	IV edycja
		I – VI 2011	XI-XII 2011
1.	Liczba wydanych kartonów	341	306
2.	Liczba osób, które odebrały karton/y	180	156
3.	Procent osób, które odebrały dwa kartony	90 %	96 %
4.	Procent kobiet, które odebrały karton/y	74 %	78 %
5.	Procent osób, które są w wieku 80 i więcej lat	14 %	9 %

Celem *Kawiarni dla seniora* było przełamywanie stereotypów myślenia na temat starości i zachęcenie osób starszych do większej aktywności oraz nawiązanie współpracy z sektorem prywatnym.

7. WSPARCIE DZIECKA I RODZINY W ŚRODOWISKU

Wsparcie dziecka i rodziny w środowisku opiera się głównie na prowadzonej z rodziną pracy socjalnej, w którą wplatane są inne wzmacniające i wspierające formy pomocy. Pracownik socjalny w Sopocie korzystał w pracy z takich instrumentów jak: poradnictwo specjalistyczne, grupy wsparcia, praca asystenta rodziny w środowisku, zapewnienie opieki dzieciom w dziennej placówce opiekuńczo – wychowawczej, aktywizacja społeczno – zawodowa w Centrum Integracji Społecznej, zespoły interdyscyplinarne, monitoring środowisk wielodysfunkcyjnych w godzinach popołudniowych.

7.1. Środowiskowa praca socjalna

Praca socjalna to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna prowadzona jest w oparciu o dokonanie diagnozy sytuacji klienta, opracowanie planu pomocy i wsparcia w zależności od indywidualnej sytuacji oraz posiadanego potencjału osobistego. Problemy nie powinny być rozwiązywane w oderwaniu od sytuacji rodziny, ważne jest, by podejście do osoby czy rodziny objętej pracą socjalną było systemowe i holistyczne. Pracą socjalną (za wyjątkiem pomocy w formie pracy socjalnej w zakresie zadań powiatu) objęto 734 rodziny (1 216 osób w rodzinach), w tym 191 rodzin (276 osób w rodzinach) objęto wyłącznie pracą socjalną.

Poza pracą socjalną prowadzoną przez pracowników socjalnych w pomoc włączone są organizacje pozarządowe, które realizują zadania zlecone w trybie otwartego konkursu ofert.

Od lipca 2010 roku rozpoczęto współpracę z prowadzonym przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Gdańskie, Centrum Integracji Społecznej, w ramach którego prowadzona jest reintegracja społeczna i zawodowa osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym. 6 osób zakwalifikowanych do udziału w zajęciach Centrum Integracji Społecznej w ramach Indywidualnego Programu Zatrudnienia Socjalnego podejmowało działania zmierzające do odbudowania i podtrzymania umiejętności

uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych, a także zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy. Kwota dotacji wyniosła 36 000 zł.

W całym roku Stowarzyszenie „Po_moc” realizowało zadanie z dotacji Gminy Miasta Sopotu na kwotę 22 000 zł, w ramach którego monitorowano wytypowane środowiska w godzinach wieczornych i w soboty, tj. w czasie, kiedy pracownicy socjalni nie pracują. Podczas dokonywanych wyjazdów pracownicy grup monitorująco-diagnostycznych sprawdzali jak rodzina funkcjonuje w godzinach poza pracą instytucji (czy dzieci mają zabezpieczoną prawidłową opiekę, czy opiekunowie nie nadużywają alkoholu itd.). Podczas 135 wejść grupy odwiedzono 35 rodzin. Zgłoszenia pochodziły od pracowników socjalnych (53 rodziny), kuratorów rodzinnych (10 rodzin) i pedagoga szkolnego (4 rodziny).

7.2. Kontrakt socjalny

Jednym z narzędzi stosowanym w pracy socjalnej jest kontrakt socjalny, który jest pisemną umową zawartą pomiędzy osobą ubiegającą się o pomoc a pracownikiem socjalnym określającą uprawnienia i zobowiązania stron zmierzające do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej danej osoby lub rodziny. Kontrakt przyczynia się do odzyskania zdolności do samodzielnego funkcjonowania w środowisku, prawidłowego pełnienia ról społecznych. W przypadku odmowy zawarcia kontraktu, niedotrzymania jego postanowień, nieuzasadnionej odmowy podjęcia pracy itp., ośrodek pomocy społecznej może odmówić pomocy finansowej lub ją wstrzymać. Praca kontraktem wymaga dużo większego nakładu pracy ze strony pracownika socjalnego, który musi utrzymywać stały kontakt z klientem, by wspierać a zarazem nadzorować przebieg umowy. Kontrakt jest często jedynym motywatorem do działania. Wiele z osób korzysta ze wsparcia z pomocy społecznej od wielu lat a tylko rozległa i aktywna praca może spowodować podjęcie działania przez klienta w kierunku jego usamodzielnienia.

W 2011 roku kontrakty socjalne zawierane były z klientami w środowisku, a także w ramach projektu systemowego, projektu *Asystent rodziny* oraz w ramach wsparcia osób bezdomnych. Łącznie zawarto 107 kontraktów z 92 osobami z 85 rodzin. 77 kontraktów stanowiących 72 % wśród wszystkich zawartych zostało zrealizowanych, co oznacza, że większość lub wszystkie cele, które nakreślały główne cele i kierunki pracy, będącymi etapami prowadzącymi do usamodzielnienia w bliższej lub dalszej perspektywie, zostały osiągnięte. Pomimo zwiększenia pracy i nakładów praca kontraktem socjalnym pozwala na motywowanie klienta do zmiany, uczy odpowiedzialności, wykonywania czynności i nawyków, których nie nabyli w procesie wychowania.

7.3. Asystent rodziny

Asystent rodziny jest osobą, która pracując regularnie z rodziną prowadzi trening budżetowy, żywnościowy, trening prowadzenia gospodarstwa domowego, a także trening kompetencji wychowawczych. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zdefiniowała kompetencje asystenta rodziny nakładając obowiązek na gminy zatrudniania osób w tym charakterze od 01.01.2012 r. MOPS wprowadził asystentów rodziny w środowisko od maja 2006 roku. W 2011 roku funkcję tę pełniły 3 osoby, z których

2 asystentów było finansowanych w ramach programu *Bezrobocie – nie dla mnie* adresowanego do osób bezrobotnych, a 1 zatrudniony był przez MOPS w ramach stałej bieżącej działalności.

W roku sprawozdawczym 23 rodziny zostały objęte opieką asystenta, w których łącznie przebywało 48 dzieci w wieku 0-18 lat. Asystent pracuje średnio z 8 rodzinami w środowisku. Wszystkie rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny charakteryzowały się bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Wymiernym efektem wsparcia było 13 dzieci, które dzięki działaniom asystentek rodziny i pracowników socjalnych pozostały w środowisku rodzinnym, a nie znalazły się w systemie opieki zastępczej. W niektórych rodzinach wieloprotblemowych zaobserwowano poprawę w ich funkcjonowaniu, gdzie przykładem może być wdrożenie nawyku dbania o higienę osobistą i czystość mieszkania, wdrożenie nawyku realizowania obowiązku szkolnego. Z uwagi na liczne dysfunkcje przykłady trwałych zmian są trudne do osiągnięcia i wymagają dużego nakładu pracy i czasu. Mimo to, doświadczenia zebrane od początku trwania projektu pozwalają pracownikom socjalnym na coraz trafniejsze dobieranie rodzin i dostosowywanie do niej najlepszej formy pomocy.

Dodatkowo, wraz z Poradnią Psychologiczno Pedagogiczną w Sopocie, realizowano projekt *Mama Bliżej Siebie = Bliżej Dziecka*, którego celem było zwiększenie kompetencji wychowawczych rodziców oraz wzmocnienie ich działań opiekuńczo – wychowawczych. W ramach projektu odbyły się 32 spotkania z 8 matkami niezaradnymi w sprawowaniu opieki nad dziećmi np. zaburzone relacje w rodzinie, nieegzekwowanie obowiązku szkolnego. 5 rodzin objętych było wsparciem asystenta rodziny.

7.4. Placówka opiekuńczo – wychowawcza wsparcia dziennego

Ognisko wychowawcze prowadzone przez Stowarzyszenie „Sopocki Dom” jest placówką opiekuńczo – wychowawczą wsparcia dziennego zapewniającą 30 miejsc dla dzieci w wieku 6 – 18 lat. Placówka otwarta była codziennie od poniedziałku do piątku. Działania obejmowały: zapewnienie opieki, organizowanie czasu wolnego, zajęcia edukacyjno – wychowawcze i reedukacyjne, zapewnienie ciepłego posiłku oraz wypoczynku letniego i zimowego. W celu wzmocnienia pomocy równolegle prowadzona była praca z rodziną dziecka. W ciągu całego roku w zajęciach wzięło udział 40 dzieci z 27 środowisk.

Stowarzyszenie „Sopocki Dom” zostało wyłonione w otwartym konkursie ofert i otrzymało dotację w roku sprawozdawczym ze środków Miasta Sopotu w wysokości 180 800 zł.

7.5. Poradnictwo specjalistyczne

Poradnictwo specjalistyczne realizowane było przez Dział Pomocy Rodzinie. Poradnictwo specjalistyczne świadczone było osobom i rodzinom, które miały trudności lub wykazywały potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

W ramach **poradnictwa pedagogicznego** udzielano porad dotyczących problematyki opiekuńczo – wychowawczej rodzicom naturalnym, zastępczym i adopcyjnym. **Poradnictwo psychologiczne** obejmowało poradnictwo dla dzieci z rodzin zastępczych dotyczące kryzysu, adaptacji, straty, relacji i innych. W ramach

poradnictwa prawnego udzielano pomocy w zakresie prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.

Tabela nr 11. Poradnictwo specjalistyczne.

Wyszczególnienie		Liczba porad	Liczba osób
1.	Poradnictwo pedagogiczne	508	116
2.	Poradnictwo psychologiczne	49	12
3.	Poradnictwo prawne	588	388

7.6. Wolontariat

MOPS prowadził Punkt Wolontariatu. W całym roku pracowało 27 wolontariuszy na podstawie porozumień (świadczenie pracy powyżej 30 dni) oraz bez porozumień (w przypadku udziału w jednorazowych akcjach). 11 osób (w tym 7 osób niepełnoletnich) udzielało wsparcia klientom MOPS na podstawie porozumień. W ramach prac znajdowało się: udzielanie korepetycji, zapewnienie kontaktu z otoczeniem osobom starszym, pomoc w opiece nad osobami niepełnosprawnymi intelektualnie. Prawie wszystkie osoby biorące udział w jednorazowych akcjach były niepełnoletnie (22 z 23 osób). Wolontariusze zaangażowani byli w realizację balu karnawałowego dla dzieci z rodzin objętych pomocą społeczną, festynu z okazji święta rodzicielstwa zastępczego, Sopotkiego Pikniku Rodzinnego, Sopotkich Targów Seniora oraz pomoc podczas spotkania świątecznego i innych uroczystości związanych z działalnością MOPS.

8. WSPARCIE OSÓB BEZROBOTNYCH I BEZDOMNYCH

Stopa bezrobocia w Sopocie na 31 grudnia 2011 roku wynosiła 3,9 % i była wyższa o 0,2 % niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Sopot był trzecim w kolejności miastem pod względem najniższej stopy bezrobocia, po Poznaniu (3,7 %) i Warszawie (3,8 %). Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych wynosiła 736, w tym 146 osób posiadało prawo do zasiłku. Z pomocy społecznej z powodu bezrobocia korzystało 190 rodzin (2010 – 170 rodzin). Wsparcie osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo miało na celu zaktywizowanie osób do pracy poprzez pracę socjalną, poradnictwo specjalistyczne, kierowanie do prac społecznie – użytecznych, aktywizację społeczno – zawodową w CIS.

Grupą klientów głęboko wykluczonych są osoby bezdomne, które zgłaszają się do MOPS po pomoc. Oprócz zaspokojenia podstawowych potrzeb motywowano klientów wieloma dostępnymi formami wsparcia w celu wywołania trwałej pozytywnej zmiany w ich życiu.

8.1. Projekt systemowy *Przyszłość w Twoich rękach*

Od maja 2008 roku MOPS realizuje projekt systemowy *Przyszłość w Twoich rękach* współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Program Operacyjny Kapitał Ludzki (Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej). Ramowa umowa została zawarta na okres od 01.05.2008 do 31.12.2013. Przez ten okres środki finansowe są przyznawane corocznie na podstawie zatwierzonego wniosku o dofinansowanie realizacji projektu.

W ramach projektu systemowego realizowano: upowszechnienie pracy socjalnej poprzez zatrudnienie dwóch pracowników socjalnych oraz zapewnienie beneficjentom pracy socjalnej, przynajmniej trzech instrumentów aktywnej integracji np. kursy zawodowe, wsparcie psychologiczne i doradztwo zawodowe oraz możliwość uzyskania wsparcia finansowego w ramach zawartych kontraktów socjalnych.

W 2011 celem projektu było zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego osób w wieku aktywności zawodowej, bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo poprzez kompleksowe działania o charakterze psychologicznym, edukacyjnym i szkoleniowym. Uczestnikom projektu zapewniono: indywidualne konsultacje z psychologiem, warsztaty psychoedukacyjne, indywidualne konsultacje z doradcą zawodowym, warsztaty w zakresie doradztwa zawodowego, szkolenie z zakresu autoprezentacji i kreowania własnego wizerunku oraz udział w indywidualnie dobranym kursie zawodowym. Trzem beneficjentom zapewniono wsparcie w postaci mieszkania chronionego oraz trening readaptacji. Wszystkie założone w projekcie cele zostały osiągnięte. W 2011 roku zrealizowano 32 kontrakty, z których 2 są kontynuowane w kolejnym roku.

8.2. Prace społecznie – użyteczne

Zgodnie z obowiązującą *ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* prace społecznie - użyteczne były stosowaną formą aktywizacji bezrobotnych klientów MOPS. W ramach prac osoby bezrobotne wytypowane przez pracowników socjalnych mogły przepracować maksymalnie dziesięć godzin tygodniowo, za które otrzymywały świadczenie nie pozbawiające ich prawa do świadczeń pomocy społecznej. Świadczenie wynosiło 7,30 zł za godzinę (do maja 7,10 zł), a było w 40 % finansowane przez Urząd Miasta Sopotu, a w 60 % przez Powiatowy Urząd Pracy w Gdyni. Miejsca na świadczenie prac w okresie 01.02. - 31.12.2011 r. zapewnione były w: Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, Domu Dziecka „Na Wzgórzu”, Zespole Szkół Specjalnych nr 5, Miejskim Ośrodku Sportu i Rekreacji, Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Uzdrowisko Sopot” oraz Sopotkim Centrum Seniora. W ramach prac wykonywane były przede wszystkim prace porządkowe (zewnętrzne i wewnętrzne). W przypadku Zespołu Szkół Specjalnych była to też pomoc w opiece nad niepełnosprawnymi dziećmi.

W MOPS pracowały średnio 2 osoby w miesiącu, łącznie wypracowano 700 godzin.

Tabela nr 12. Prace społecznie – użyteczne.

Wyszczególnienie		Liczba osób
1.	Skierowanie do prac społecznie – użytecznych	46
2.	Podjęcie prac społecznie – użytecznych	26
3.	Podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy po pracach społecznie – użytecznych	6

8.3. Pomoc osobom bezdomnym, w tym schronienie

Pomoc osobom bezdomnym ma na celu zapewnienie podstawowych potrzeb, aktywizowanie i zmniejszanie wykluczenia społecznego tej grupy. W MOPS w Sopocie kompleksową pomocą osobom bezdomnym w 2011 roku zajmował się Zespół ds. osób bezdomnych, w składzie którego było dwóch pracowników socjalnych oraz asystent osoby bezdomnej zatrudniony w ramach programu *Bezrobocie – nie dla mnie* adresowanego do osób bezrobotnych.

Liczba osób bezdomnych, które skorzystały z różnych form pomocy udzielanych w MOPS w Sopocie wyniosła 129 w całym roku, spośród których 11 % osób nie posiadało ostatniego zameldowania w Sopocie. Osobom z ostatnim meldunkiem poza Sopotem udzielana była jednorazowa pomoc celowa w postaci zakupu biletu do miejsca ostatniego zamieszkania.

Miejsca Niemieszkalne tj. altanki, piwnice i inne, w których przebywały także osoby bezdomne często nie korzystające z pomocy społecznej lustrwane były regularnie przez pracownika socjalnego wraz z funkcjonariuszem Straży Miejskiej, Policji przez cały rok co tydzień, a w okresie zimowym odpowiednio częściej w zależności od warunków atmosferycznych. Wszystkie osoby wyrażające zgodę kierowane były do noclegowni lub schroniska albo informowano je o możliwości interwencyjnego schronienia na terenie Sopotu w okresie zimowym.

W roku sprawozdawczym zapewniono schronienie w schroniskach i noclegowniach 75 osobom na łączną kwotę 327 027 zł. Średni dzienny koszt pobytu jednej osoby w placówce wynosił zależnie od standardu, ilości posiłków i zakresu wsparcia od 20 zł do 39 zł. Podmioty zapewniające schronienie wyłonione zostały zgodnie z *ustawą Prawo zamówień publicznych*, a były nimi: Gdańska Fundacja Kultury Chrześcijańskiej im. św. Brata Alberta, Stowarzyszenie Opiekuńczo – Resocjalizacyjne PROMETEUSZ, Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Gdańskie, Stowarzyszenie na Rzecz Bezdomnych Dom Modlitwy AGAPE, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne. Ponadto, zapewnione były również miejsca w ogrzewalni dla bezdomnych w Gdańsku prowadzonej przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Gdańskie, które zostało wyłonione w otwartym konkursie ofert i finansowane z dotacji na zadania wspierane w kwocie 8 000 zł. W okresie zimowym przy Caritas Archidiecezji Gdańskiej funkcjonował Zimowy Punkt Interwencyjny, gdy temperatura powietrza spadała poniżej 5°C. Punkt przeznaczony był dla osób bezdomnych przebywających w miejscach Niemieszkalnych na terenie Sopotu, a pobyt w nim zapewniany był bez skierowania z MOPS z dotacji na zadanie wspierane w kwocie 26 750 zł.

Zespół ds. osób bezdomnych podejmował także działania zmierzające do zmniejszenia wykluczenia społecznego osób bezdomnych stosując różne formy pracy. W ramach pogłębionej pracy socjalnej zawierano Indywidualne Programy Wychodzenia z Bezdomności (IPWzB) oraz kontrakty socjalne, motywowano do zmiany własnej sytuacji. 18 osób zawarło i zrealizowało IPWzB, 8 osób z 11 osób, które go zawarły, zrealizowało kontrakt. 9 osób wynajmowało pokój w ramach IPWzB, a 6 osób przebywało w mieszkaniu treningowym. 6 osób zostało umieszczonych w domu pomocy społecznej w Sopocie, 6 osób uczestniczyło w zajęciach Centrum Integracji Społecznej prowadzonego przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Gdańskie, 12 osób podjęło zatrudnienie, w tym zatrudnienie wspierane.

Zespół ds. osób bezdomnych podjął także inicjatywę skoncentrowaną na zmianie społecznego postrzegania osób bezdomnych. W ciągu całego roku w 31 klasach publicznych i niepublicznych szkół

ponadgimnazjalnych w Sopocie przeprowadził zajęcia dla młodzieży, podczas których dyskutowano o sytuacji i funkcjonującym stereotypie osoby bezdomnej, a także zachęcano do określania potrzeb osób bezdomnych i ustalenia dostępnych form pomocy.

Praca z osobami bezdomnymi jest traktowana priorytetowo ze względu na specyficzną sytuację Miasta turystycznego, które cieszy się szczególną popularnością wśród osób bezdomnych w okresie letnim. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb na terenie Sopotu i poza nim oraz różnorodność form dostępnej pomocy pozwoliło na osiągnięcie wielu pozytywnych rezultatów.

9. OPIEKA ZASTĘPCZA I USAMODZIELNIENIA

Zapewnienie opieki i wychowania dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej dzieciom leży w kompetencjach powiatu. Opieka w ramach systemu zapewniana jest w rodzinach zastępczych (spokrewnionych, niespokrewnionych i zawodowych) oraz w całodobowej placówce wielofunkcyjnej Dom Dziecka „Na Wzgórzu”. Po opuszczeniu rodziny lub Domu wychowankom udzielana jest pomoc pieniężna na usamodzielnienie oraz prowadzone jest wsparcie w postaci m.in. pracy socjalnej.

Stałym działaniem jest praca socjalna z rodzinami naturalnymi dzieci przebywających w opiece zastępczej, które ma na celu motywowanie i poszukiwanie zasobów rodziców, by przezwyciężyli trudności i problemy, które były przyczyną umieszczenia dziecka w opiece zastępczej. Pracownicy regularnie dokonują oceny szans powrotu dziecka pod opiekę rodziców naturalnych.

2011 rok był ostatnim, w którym opiekę zastępczą regulowała ustawa o pomocy społecznej. Od 01.01.2012 r. obowiązuje ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która spowodowała znaczne zmiany organizacyjne w systemie pomocy społecznej w zakresie opieki zastępczej, jak i pracy środowiskowej prowadzonej w ramach kompetencji gminy.

9.1. Rodzicielstwo zastępcze

Organizowanie opieki w rodzinach zastępczych jest zadaniem własnym powiatu. Rodzina zastępcza zapewnia tymczasowo lub na stałe opiekę i wychowanie dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. W wypełnianiu swoich funkcji kieruje się dobrem przyjętego dziecka i poszanowaniem jego praw. Rodzina taka pełni funkcję rodziców zastępczych bez zrywania więzi z rodziną biologiczną dziecka. Rodzina zastępcza otrzymuje pomoc pieniężną na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka. W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej organizowaniem opieki w rodzinach zastępczych realizowane było przez Dział Pomocy Rodzinie poprzez wielorakie działania ukierunkowane na powoływanie nowych rodzin zastępczych, stałe wsparcie (grupy wsparcia, szkolenia dla rodzin zastępczych i kandydatów na rodziny zastępcze, poradnictwo pedagogiczne, praca socjalna, pomoc pieniężna), promocja rodzicielstwa zastępczego; ocena sytuacji opiekuńczo – wychowawczej dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, praca z rodzinami

naturalnymi w celu powrotu dziecka do rodziny (organizowanie kontaktu z dziećmi, grupa edukacyjna, poradnictwo specjalistyczne), ustalanie odpłatności rodziców naturalnych.

Na ostatni dzień roku MOPS w Sopocie zapewniał opiekę 90 dzieciom przebywającym w 66 rodzinach zastępczych, spośród których 45 znajdowało się na terenie Miasta. W całym roku w rodzinach zastępczych przebywało 107 dzieci, z których 4 umieszczono w rodzinie adopcyjnej, a 2 powróciło do rodziny naturalnej. W 2011 roku powstały 3 rodziny zawodowe, co znacznie wzmocniło możliwości działania Ośrodka.

Całkowite wydatki na utrzymanie, pozyskiwanie i szkolenie nowych rodzin zastępczych wyniosły 1 162 257 zł.

Tabela nr 13. Rodziny zastępcze na 31.12.2011 r.

Wyszczególnienie		Ogółem rodziny zastępcze		Rodziny zastępcze na terenie Sopotu	
		Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
1.	Ogółem, w tym:	66	90	45	54
2.	Rodziny spokrewnione	50	62	40	47
3.	Rodziny niespokrewnione	5	5	2	2
4.	Rodziny zawodowe, w tym:	11	23	3	5
5.	Rodziny wielodzietne	4	12	1	3
6.	Pogotowie rodzinne	2	2	1	1
7.	Rodziny specjalistyczne, w tym:	5	9	1	1
8.	Dla dzieci niedostosowanych społecznie	1	2	0	0
9.	Z dysfunkcjami zdrowotnymi	4	7	1	1

Zrealizowano projekt *Wsparcie rodzin zastępczych zawodowych poprzez działania edukacyjne i integrację* dofinansowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Celami odpowiadającymi potrzebom były: podniesienie kompetencji wychowawczych rodzin poprzez przekazanie wiedzy o sposobach przewyżniania trudności związanych z przeżywaniem przez dziecko straty rodziców naturalnych, zmniejszenie trudności wychowawczych i zwiększenie poziomu satysfakcji rodzin z wykonywania powierzonej funkcji oraz zwiększenie poziomu integracji rodzin zastępczych. W projekcie wzięły udział wszystkie rodziny zastępcze zawodowe związane umowami na zapewnienie opieki dzieciom z Sopotu.

9.2. Placówka opiekuńczo – wychowawcza - wielofunkcyjna

Dom Dziecka „Na Wzgórzu” z filią Grupy Usamodzielniających się Wychowanków

Dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej może zostać umieszczone w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu: interwencyjnego lub socjalizacyjnego. Skierowanie dziecka pozbawionego częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej do placówki opiekuńczo-wychowawczej na pobyt całodobowy może nastąpić po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej.

Dział Pomocy Rodzinie podejmował następujące działania w zakresie pomocy dzieciom umieszczonym w placówce: udział w corocznym Zespole ds. Okresowej Oceny Sytuacji dzieci umieszczonych w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej, analizowanie zasadności pobytu dzieci w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej, kierowanie i zgłaszanie dzieci do rodzin zastępczych, adopcyjnych i innych placówek opiekuńczo – wychowawczych, umieszczanie dzieci przebywających w Domu Dziecka „Na Wzgórzu”

w rodzinach zastępczych, praca z usamodzielniającymi się wychowankami przebywającymi w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej, kontrole dotyczące prawidłowości funkcjonowania placówki celem sprawdzenia realizacji standardów opieki i wychowania.

Dom Dziecka „Na Wzgórzu” jest placówką wielofunkcyjną świadczącą usługi opiekuńcze, wychowawcze, dydaktyczne i interwencyjne. Dom zapewnia swoim wychowankom całodobową opiekę oraz wychowanie poprzez realizację zadań przewidzianych dla placówki opiekuńczo-wychowawczej i dodatkowo poszerza swoje zadania o działania interwencyjne, terapeutyczne oraz prowadzi indywidualne plany usamodzielnienia w ramach Grupy Usamodzielniających się Wychowanków. Placówka wielofunkcyjna pracuje z rodziną dziecka w celu usprawnienia jej umiejętności opiekuńczo – wychowawczych. W całym roku w placówce przebywało 45 dzieci, wśród nich 27 z Sopotu. Średnio w miesiącu przebywało 25 dzieci, z czego 17 dzieci z Sopotu. W 2011 roku placówkę opuściło 16 dzieci z Sopotu, które w większości zostały umieszczone w rodzinach adopcyjnych, zastępczych, powróciły do domu rodzinnego lub usamodzielnily się. Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w 2011 roku wynosił 4 463 zł zgodnie z opublikowanymi kosztami w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego. Całkowite wydatki na funkcjonowanie Domu Dziecka „Na Wzgórzu” wyniosły 1 716 343 zł.

Tabela nr 14. Wykorzystanie miejsc w Domu Dziecka „Na Wzgórzu”.

Wyszczególnienie		Liczba miejsc	Liczba dzieci na 31.12.2011.	Liczba dzieci z Sopotu na 31.12.2011.
1.	Razem, w tym:	30	19	11
2.	miejsca socjalizacyjne	20	9	7
3.	filia Grupy Usamodzielniających się Wychowanków	8	8	4
4.	miejsca interwencyjne	2	2	0

9.3. Usamodzielnienia wychowanków opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo – wychowawcze

Pomoc na usamodzielnienie jest zadaniem własnym powiatu finansowanym ze środków miasta i wynika z ustawy o pomocy społecznej.

Pomoc **pieniężna na usamodzielnienie** może być przyznana na zaspokojenie ważnej życiowej potrzeby osoby usamodzielnianej, w szczególności na: polepszenie warunków mieszkaniowych, stworzenie warunków do działalności zarobkowej, w tym podniesienia kwalifikacji zawodowych, pokrycie wydatków związanych z nauką osoby usamodzielnianej. **Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki** przysługuje osobie usamodzielnianej kontynuującej naukę w gimnazjum, szkole ponadpodstawowej, szkole ponadgimnazjalnej lub w szkole wyższej. Przyznawana jest na czas nauki, do czasu jej ukończenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia. Pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki pełnoletnim wychowankom opieki zastępczej, które przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej lub skierowaniem do placówki zamieszkiwały na terenie Sopotu udziela Prezydent Miasta. **Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych**, w tym w mieszkaniu chronionym, w uzyskaniu zatrudnienia oraz pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej przyznaje Prezydent Miasta, osobom usamodzielnionym, które osiedliły się w Sopocie. W skład **pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej** mogą wchodzić: materiały niezbędne do przeprowadzenia remontu i wyposażenia mieszkania, niezbędne urządzenia domowe, pomoce

naukowe, sprzęt rehabilitacyjny, sprzęt, który może posłużyć do podjęcia zatrudnienia. Całkowite wydatki na usamodzielnienie dla wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych wyniósł 52 370 zł, natomiast dla wychowanków rodzin zastępczych 139 359 zł.

Tabela nr 15. Usamodzielnienia wychowanków z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Wyszczególnienie		Liczba osób z rodzin zastępczych	Liczba osób z placówek opiekuńczo-wychowawczych
1.	Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	1	1
2.	Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	25	8
3.	Uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych	1	3
4.	Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej	6	2

Wspierająco na rzecz wychowanków systemu opieki zastępczej realizowana jest praca socjalna, której celem jest przygotowanie ich do opuszczenia domu dziecka lub rodziny zastępczej poprzez działania zmierzające do prawidłowego funkcjonowania w środowisku po opuszczeniu systemu opieki zastępczej. Główne formy to: kształtowanie pozytywnego wizerunku samego siebie, rozwijanie osobistych relacji z innymi, przeciwdziałanie ryzykownym zachowaniom, poszerzanie wiedzy wychowanka na temat instytucji wspomagających np. MOPS, PIK, PUP, przygotowanie do świadomego podejmowania różnych ról społecznych, pomoc w wyborze szkoły i pozyskaniu mieszkania.

W 2011 roku przyznano dotację Stowarzyszeniu *Adaptacja* w wysokości 9 500 zł w otwartym konkursie ofert na realizację zadania *Razem zdobywamy góry*, w ramach którego zorganizowano obóz dla dzieci opuszczających Dom Dziecka „Na Wzgórzu”, ich rodzin biologicznych, do których wróciły lub rodzin zastępczych, do których zostały przyjęte.

9.4. Mieszkanie chronione dla wychowanków

Dwa mieszkania chronione znajdujące się na terenie Sopotu przeznaczone są dla opuszczających rodziny zastępcze lub Dom Dziecka „Na Wzgórzu” wychowanków, którzy przygotowani są do usamodzielnienia. Powstanie jednego mieszkania w 2011 roku było współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach projektu systemowego *Przyszłość w Twoich rękach*. W ciągu roku w mieszkaniach przebywał jeden wychowanek z rodziny zastępczej oraz trzech wychowanków Domu Dziecka. Ze wszystkimi osobami równolegle prowadzono pracę socjalną, a działania pracownika socjalnego były także nakierowane na pomoc w pozyskaniu mieszkania z zasobów miejskich. W roku sprawozdawczym żaden z wychowanków nie otrzymał mieszkania z zasobów Miasta.

W 2011 roku zrealizowano projekt *Mieszkanie chronione drogą do usamodzielnienia* z dotacji Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, w ramach którego zakupiono meble, sprzęt AGD i RTV, komputery oraz inny sprzęt niezbędny w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Dzięki odpowiedniemu wyposażeniu mieszkanie jest miejscem przyjaznym i bezpiecznym dla wychowanków opieki zastępczej, zapewniającym godne warunki życia oparte na integracji ze środowiskiem lokalnym.

10. WSPARCIE OSÓB I RODZIN W KRYZYSIE

Dla osób i rodzin w kryzysie dostępna jest profesjonalna pomoc **bez względu na posiadany dochód** w Punkcie Interwencji Kryzysowej w dni robocze. Szczególną grupą są doświadczający przemocy, do których skierowane są grupy wsparcia, terapia, z możliwością czasowego odseparowania od sprawcy przemocy w rodzinie.

10.1. Punkt Interwencji Kryzysowej (PIK)

Sopot, Al. Niepodległości 759a, tel. 58 550 14 14

Zadanie realizowane było przez PIK od poniedziałku do piątku od 7:30 do 18:30.

Działania podejmowane przez PIK obejmowały:

- a. konsultacje i poradnictwo psychologiczne na miejscu i w środowisku zamieszkania osób potrzebujących wsparcia w trudnej sytuacji będące działaniem krótkoterminowym,
- b. kierowanie po konsultacji do innych instytucji, ułatwianie kontaktu z instytucjami,
- c. prowadzenie sesji terapeutycznych długoterminowych (jedna sesja to godzinne spotkanie), mających na celu wprowadzenie trwałych zmian w życiu osoby potrzebującej pomocy, a tym samym w jej sposobie radzenia sobie z trudnymi sytuacjami np. przemocą, kryzysem, żałobą, depresją,
- d. prowadzenie procedury Niebieskiej Karty, których było łącznie 23 w roku sprawozdawczym,
- e. interwencje, których celem jest ograniczenie lub opanowanie kryzysu (działanie obejmuje wejście w środowisko, kontakt z instytucjami oraz utworzenie indywidualnego planu pomocy w środowisku zamieszkania),
- f. kierowanie osób doświadczających przemocy do Interwencyjnego Miejsca Noclegowego, w którym ogółem przebywało 9 osób, w tym 3 osoby dorosłe i 6 dzieci.

Zgodnie z diagnozą terapeutów i interwencji PIK ponad połowę klientów korzystających z ich pomocy dotyka problem przemocy, określonej w definicji umieszczonej w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, gdzie *przemoc domowa, to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie na szkodę bliskiej osoby, lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia osób najbliższych*. W przypadku, gdy w rodzinie znajdują się małoletnie osoby, a ich opiekunowie prawni nie wywiązują się ze swojej roli lub w rodzinie dochodzi do przemocy lub innego kryzysu zgłoszonego przez Policję lub sąsiadów PIK podejmuje działania z urzędu.

Tabela nr 16. Punkt Interwencji Kryzysowej.

Wyszczególnienie		Liczba	związane z przemocą	procent z przemocy
1.	Liczba osób korzystająca z PIK	330	132	40%
2.	z liczby środowisk	305	128	42%
3.	Liczba osób korzystających z terapii	72	26	36%
4.	Liczba osób korzystających z konsultacji	258	106	41%
Wyszczególnienie		Liczba	związane z przemocą	procent z przemocy
5.	Interwencje w środowisku klienta	112	86	77%
6.	z liczby środowisk	68	34	50%

W 2011 roku udzielono dotacji na zadanie wspierane *Udzielanie profesjonalnego wsparcia mieszkańcom Sopotu w trudnych sytuacjach życiowych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przez GTZ „Anonimowy Przyjaciel” i Internetowy TZ Polskiemu Towarzystwu Pomocy Telefonicznej* na kwotę 3 000 zł, które zostały przeznaczone na organizację konferencji dla dyżurujących przy telefonie zaufania 58 301 00 00.

Fundacji – ITAKA Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych przyznano dotację na zadanie wspierane w trybie art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w kwocie 4 000 zł na zadanie *Kampania informacyjna Stop Depresji Fundacji ITAKA*.

10.2. Miejsca interwencyjne

Oprócz Interwencyjnych Miejsc Noclegowych zapewnianych w ramach działania Punktu Interwencji Kryzysowej miejsca interwencyjne są również zapewniane przez Fundację „Rodzina Nadziei”. Zadanie zrealizowano ze środków przyznanych w otwartym konkursie ofert w kwocie 55 550 zł. W całym roku w miejscu interwencyjnym przebywało 4 dzieci. Działania Fundacji obejmowały zapewnienie całodobowego wsparcia dziecku i rodzinie znajdującej się w kryzysowej sytuacji poprzez: doraźną, całodobową opiekę, zaspokojenie potrzeb socjalno – bytowych, opracowywanie indywidualnych planów pracy z dziećmi, nawiązanie kontaktu z rodzicami dzieci, wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa, poczucia wartości, współpracę z innymi podmiotami na rzecz poprawy sytuacji dzieci.

10.3. Realizacja Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2008 – 2014 został przyjęty Uchwałą Rady Miasta Sopotu, a realizowany jest przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W 2011 roku podjęto działania nakierowane na profilaktykę, jak również edukację służb zajmujących się problemem przemocy.

W lutym z uczniami II Liceum Ogólnokształcącego w Sopocie odbyły się spotkania edukacyjne, podczas których analizowano przypadki przemocy w rodzinie, informowano gdzie zgłaszać i szukać pomocy w takiej sytuacji.

Zorganizowano kampanię informacyjną dotyczącą przemocy wobec osób starszych zatytułowaną *Jesień życia bez przemocy*. W jej ramach zorganizowano także konferencję skierowaną do specjalistów z sopockich instytucji pomocowych. Wśród prelegentów byli przedstawiciele środowiska naukowego, jak i praktycy: terapeuta, prawnik – adwokat, lekarz psychiatra, specjalista geriatrici.

Ponadto, w związku ze zmianą procedury Niebieska Karta odbyły się spotkania informacyjne poświęcone tej tematyce wraz z praktycznymi rozwiązaniami z przedstawicielami oświaty, pracownikami socjalnymi oraz kuratorami społecznymi.

11. ŚWIADCZENIA RODZINNE, FUNDUSZ ALIMENTACYJNY, POSTĘPOWANIE WOBEC DŁUŻNIKÓW ALIMENTACYJNYCH

Na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów Dział Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego MOPS wypłacał: zasiłki rodzinne z dodatkami, świadczenia opiekuńcze tj. zasiłki i świadczenia pielęgnacyjne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Jest to zadanie zlecone gminie do realizacji i finansowane ze środków administracji rządowej.

Wydatki w 2011 roku na zasiłki rodzinne wraz z dodatkami stanowiły 39,4 % ogólnej kwoty wydatków, natomiast na świadczenia opiekuńcze 52,5 % wydatków ogółem. Liczba świadczeń opiekuńczych tj. zasiłków i świadczeń pielęgnacyjnych jest wysoka ze względu na starzejące się społeczeństwo. Liczba świadczeń i wydatki na zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych spadły w porównaniu z rokiem poprzednim w związku z utrzymaniem kryterium uprawniającego do korzystania ze świadczeń. Kwota na obsługę świadczeń zgodnie z ustawą wynosi 3 % od kwoty wypłaconych świadczeń.

Tabela nr 17. Świadczenia wypłacane na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Wyszczególnienie		Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Procent w całości kwoty
1.	Świadczenia ogółem	25 121	3 778 121 zł	100,0%
2.	Zasiłki rodzinne	9 700	826 611 zł	21,9%
3.	Dodatki do zasiłków rodzinnych	4 738	662 774 zł	17,5%
4.	Zasiłki pielęgnacyjne	9 287	1 420 911 zł	37,6%
5.	Świadczenia pielęgnacyjne	1 093	564 825 zł	14,9%
6.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	303	303 000 zł	8,0%

Ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego skorzystały 202 rodziny, w których 253 osoby były uprawnione do pobierania świadczenia. Dzięki licznym działaniom wyegzekwowano 11 % kwoty wypłaconej w 2011 roku. Podejmowane działania to przede wszystkim ustalenie miejsca pobytu dłużnika alimentacyjnego, informowanie komornika sądowego o zadłużeniu, współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy oraz wnioskowanie do Prokuratury o ściganie.

Tabela nr 18. Fundusz alimentacyjny.

Wyszczególnienie		Liczba
1.	Suma wypłaconych świadczeń	1 358 792 zł
2.	Kwota wyegzekwowanych należności z tytułu wypłaconych świadczeń	149 129 zł
3.	Procent wyegzekwowanych należności	11,0 %

12. PODSUMOWANIE

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sopocie realizował wszystkie zadania gminne, powiatowe i zlecone przez administrację rządową wynikające z *ustawy o pomocy społecznej*. Realizowano także zadania wynikające z *ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*, *ustawy o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy*. Dodatkowo na zlecenie Prezydenta Miasta Sopotu realizowano zadania z *ustawy o świadczeniach rodzinnych* i *ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów*. W 2011 roku realizowano projekty finansowane z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Podejmowano nowe działania, inicjatywy i pilotażowe projekty mające na celu wzmocnienie działań Ośrodka.

W roku sprawozdawczym liczba rodzin objętych pomocą w ramach *ustawy o pomocy społecznej* wyniosła 1 199, pracą socjalną objęto 852 rodziny. Do pracy socjalnej włączano elementy aktywnej integracji oparte o indywidualną pracę z klientami m.in. kontrakt socjalny, Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności, kierowanie do prac społecznie – użytecznych. Podejmowano próbę zmotywowania klientów do zmiany swoich postaw, przygotowania do podjęcia pracy i ostatecznie usamodzielnienia.

Zawarto łącznie 107 kontraktów socjalnych, w tym w ramach projektu systemowego *Przyszłość w Twoich rękach* finansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego zawarto 37 kontraktów z 37 osobami bezrobotnymi i nieaktywnymi zawodowo. Kontynuowano pracę asystentów rodziny wspierających głównie rodziny bezradne w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (łącznie w 23 rodzinach).

W zakresie wsparcia osób bezdomnych 18 osób objętych było Indywidualnym Programem Wychodzenia z Bezdomności. Ośrodek dysponował tylko 3 miejscami w Centrum Integracji Społecznej w Gdańsku prowadzonym przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło Gdańskie dla osób nieaktywnych zawodowo. Osobom bezdomnym udzielano szerokiego wsparcia ukierunkowanego na reintegrację społeczną i zawodową osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym. Udzielano pomocy przy opłacaniu wynajmu mieszkań przez osoby bezdomne. Osoby bezdomne przebywające w miejscach niemieszkalnych w czasie mrozów miały możliwość korzystania ze schronienia w Zimowym Punkcie Interwencyjnym w Sopocie przy Caritas Archidiecezji Gdańskiej. W 2011 roku nie przyznano żadnego mieszkania osobie realizującej Program Wychodzenia z Bezdomności. 2 osoby zostały wpisane na listę osób oczekujących na mieszkanie z zasobów Miasta.

Od 2006 roku obowiązuje niezmiennione ustawowe kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń z pomocy społecznej. Miasto Sopot traktuje priorytetowo pomoc rodzinom oraz osobom starszym w dożywianiu, zakupie leków, dogrzewaniu mieszkań. W Sopocie obowiązuje podwyższone kryterium dochodowe uprawniające do przyznania pomocy na wspomniane cele.

Wzrasta liczba osób pobierających zasiłki stałe. Spowodowane to jest procesem starzenia się społeczeństwa, brakiem uprawnień do świadczeń emerytalnych.

Systematycznie wzmacniano system opieki zastępczej. Powołano 3 nowe zawodowe rodziny zastępcze, zorganizowano wyjazd szkoleniowo – integracyjny dla wszystkich rodzin zawodowych. Wychowankom opuszczającym rodziny zastępcze lub placówki opiekuńczo – wychowawcze zapewniano miejsca w nowym mieszkaniu chronionym, którego adaptacja została sfinansowana z EFS, a wyposażenie zostało zakupione ze środków MPiPS.

Wsparcie osób starszych jest ważnym elementem systemu pomocy w Sopocie ze względu na strukturę wiekową mieszkańców Miasta.

Osobom niesamodzielnym zapewniało usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. W roku sprawozdawczym wdrażano lokalny standard usług w ramach Programu „Tęczowa Jesień”. W zakresie działań nakierowanych na podniesienie jakości usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania zapewniało dowóz posiłków osobom niesamodzielnym, co racjonalizuje wykorzystanie środków na pomoc społeczną. Zorganizowano konferencję *Jesień życia bez przemocy* dotyczącą przemocy wobec osób starszych.

Podjęto działania nakierowane na uwrażliwianie uczniów sopockich szkół na potrzeby wybranych grup potrzebujących. Po raz drugi zorganizowano *Sopockie Targi Seniora*, których celem było przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych. Udział w Targach podniósł świadomość społeczeństwa w zakresie problemów starości i budowania postaw akceptacji i tolerancji zapobiegających zjawisku wykluczenia społecznego ludzi w podeszłym wieku, a także ukazał seniora jako klienta – konsumenta usług i produktów rynkowych.

MOPS pozyskał środki na realizację zadań z różnych źródeł:

- projekt systemowy: dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego,
- *Wsparcie rodzin zastępczych zawodowych poprzez działania edukacyjne i integrację*: dofinansowanie z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej,
- *Mieszkanie chronione drogą do usamodzielnienia*: dofinansowanie z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Zadania w zakresie pomocy społecznej realizowano we współpracy i partnerstwie z organizacjami pozarządowymi w formie wsparcia i powierzenia.

Zgodnie z *ustawą o pomocy społecznej* Dyrektor MOPS składa Radzie Miasta coroczne sprawozdanie z działalności Ośrodka oraz przedstawia wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej. Kierunki działań wynikające z diagnozy i analizy problemów społecznych w Sopocie na lata następne przedstawiam poniżej:

- 1) dalszy rozwój form wsparcia dla osób niesamodzielnymi i nieaktywnymi zawodowo z powodu wieku,
- 2) rozwój narzędzi niezbędnych w pracy socjalnej (w tym asystentury oraz streetworkingu),
- 3) wzmocnienie pieczy zastępczej w oparciu o rodzinne formy,
- 4) reorganizacja Domu Dziecka „Na Wzgórzu”,
- 5) rozwój indywidualnych form pracy z klientem z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji,
- 6) rozwój form wsparcia dla osób objętych *ustawą o zdrowiu psychicznym*,
- 7) rozwój mieszkalnictwa chronionego, w tym dla usamodzielniających się wychowanków, dla osób bezdomnych realizujących Indywidualne Programy Wychodzenia z Bezdomności, osób niezaradnych życiowo,
- 8) rozwój form wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy,
- 9) wdrażanie programów aktywizacji społeczności lokalnej.

SPIS TABEL:

<i>Tabela nr 1.</i>	<i>Liczba wydanych decyzji administracyjnych i odwołań.</i>
<i>Tabela nr 2.</i>	<i>Realizacja zadań przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i jednostki organizacyjne pomocy społecznej w Sopocie (na podstawie ustawy o pomocy społecznej i innych ustaw; płatnikiem MOPS, Urząd Miasta Sopotu, jednostki organizacyjne).</i>
<i>Tabela nr 3.</i>	<i>Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (gminnych i powiatowych) ze względu na podział zadań (na podstawie ustawy o pomocy społecznej).</i>
<i>Tabela nr 4.</i>	<i>Dominujące przesłanki do udzielania pomocy w ramach zadań własnych i zleconych w zakresie pomocy społecznej</i>
<i>Tabela nr 5.</i>	<i>Zasilek stały.</i>
<i>Tabela nr 6.</i>	<i>Składki na ubezpieczenie zdrowotne.</i>
<i>Tabela nr 7.</i>	<i>Zasilek okresowy.</i>
<i>Tabela nr 8.</i>	<i>Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej.</i>
<i>Tabela nr 9.</i>	<i>Świadczenie rehabilitacji społecznej.</i>
<i>Tabela nr 10.</i>	<i>Kawiarnia dla seniora.</i>
<i>Tabela nr 11.</i>	<i>Poradnictwo specjalistyczne.</i>
<i>Tabela nr 12.</i>	<i>Prace społecznie – użyteczne.</i>
<i>Tabela nr 13.</i>	<i>Rodziny zastępcze na 31.12.2011 r.</i>
<i>Tabela nr 14.</i>	<i>Wykorzystanie miejsc w Domu Dziecka „Na Wzgórzu”.</i>
<i>Tabela nr 15.</i>	<i>Usamodzielnienia wychowanków z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych.</i>
<i>Tabela nr 16.</i>	<i>Punkt Interwencji Kryzysowej.</i>
<i>Tabela nr 17.</i>	<i>Świadczenia wypłacane na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych.</i>
<i>Tabela nr 18.</i>	<i>Fundusz alimentacyjny</i>